

Oslo

ESPON

EUROPEAN UNION

Co-financed by the European Regional Development Fund
Inspire Policy Making with Territorial Evidence

Rapport casestudie

Oslo

En grønnere, varmere og mer skapende by

ACPA – Adapting European
Cities to Population Ageing:
Endring av retningslinjer og
beste praksis

Målrettet analyse

Casestudierapport Oslo

Versjon 12-11-2020

Denne målrettede analyseaktiviteten er gjennomført innenfor rammeverket til ESPON 2020 Cooperation Programme.

ESPON EGTC er eneste mottaker av ESPON 2020 Cooperation Programme. De enkelte funksjoner som omfattes av programmet, gjennomføres av ESPON EGTC og samfinansieres av det europeiske regionale utviklingsfondet (ERDF), EUs medlemsstater og partnerlandene Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.

Denne tilførselen gjenspeiler ikke nødvendigvis synspunktene til medlemmene i ESPON 2020 Monitoring Committee.

Forfattere

Mari Wøien Meijer, Nordregio (Sverige)

Nick Rundberg – Ecorys (Nederland)

Rådgivende gruppe

Prosjektstødsgruppe: Monica Enge Eriksen og Anne Berit Rafoss, Oslo kommune

ESPON EGTC: Prosjektleder: Piera Petruzzi, Finansiell ekspert: György Alföldy

Informasjon om ESPON og dens prosjekter finner du på www.espon.eu.

Nettstedet gir muligheten til å laste ned og undersøke de nyeste dokumentene vedrørende ferdige og pågående ESPON-prosjekter.

© ESPON, 2019

Trykking, reproduksjon eller sitering er autorisert under forutsetning av at kilden er bekreftet og en kopi blir sendt videre til ESPON EGTC i Luxembourg.

Kontakt: info@espon.eu

ISBN: 978-2-919795-37-6

Rapport casestudie

Oslo

En grønnere, varmere og mer skapende by

ACPA – Adapting European
Cities to Population Ageing:
Politiske utfordringer og beste
praksis

Forord

Oslo har som mål å bli en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle. Byen skal være god å vokse opp og bli gammel i. Det er et mål at innbyggerne, uavhengig av alder, skal ha mulighet til å leve frie og meningsfulle liv, hvor de opplever tilhørighet, mestring og trygghet.

Vi er stolte av å være den første aldersvennlige byen i Norge. Veiledningsmateriellet til WHO har vært viktig. Materiellet ga oss nyttig informasjon og rettledning da vi skulle starte arbeidet med å utvikle byen til å bli mer aldersvennlig og Oslo kommunes Handlingsplan for en aldersvennlig by skulle utarbeides. Sammen med Plan for en trygg og mangfoldig eldreomsorg og Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov danner dette rammene for arbeid rettet mot eldre i Oslo.

For Oslo kommune har dialogen med seniorenne blitt prioritert, både da handlingsplanen skulle utformes, men også når ulike tiltak skal iverksettes. Seniorenne har gitt oss innspill på hva som bør gjøres og hvordan. På denne måten sikrer vi oss at de tiltakene vi iverksetter er mest mulig korrekte, men også at de er innrettet slik at de faktisk møter eldre sine behov.

Deltagelse i Eurocities, og nettverket av aldersvennlig byer, har gitt oss muligheter til å utveksle erfaringer, utfordringer og løsninger med andre land. Beslutningen om å gjennomføre en analyse av det pågående arbeidet i åtte europeiske byer er positivt. Det har vært liten eller ingen forskning på det aldersvennlig by arbeidet i Oslo og det gjør denne rapporten viktig.

I Oslo sin rapport er det i liten grad beskrevet tiltakene kommunen har innenfor helse- og omsorg. Årsaken er at aldersvennlig by arbeidet i hovedsak er definert som et forebyggende arbeid, helse- og omsorgstjenester har derfor ikke hovedfokus i denne rapporten.

I rapporten kan du lese hva forskerne oppfatter er kommunes utfordringer og muligheter. Vi får også noen anbefalinger som vi kan ta med oss videre i arbeidet. Håndboken tar for seg gode eksempler fra alle byene. Her kan vi få gode råd fra de andre deltagerbyene, men også lære bort det vi har lykket med..

Monica Enge Eriksen

Oslo kommune

Innholdsfortegnelse

Figuroversikt.....	4
Tabelloversikt	5
Forkortelser	6
1. Innledning	8
2. Demografisk profil.....	10
3. Oversikt retningslinjer	16
3.1 Motivasjon og mål.....	16
3.2 Prioriteringar	16
3.3 Strategi.....	20
4. Perspektiver på politiske tiltak	24
4.1 Aldersvennlig transport (“Rosa busser”)	24
4.2 Anmål hinder.....	25
4.3 Trygghetsboende	26
5. Utdfordringer og muligheter	29
6. Anbefalte politiske tiltak.....	33
6.1 Strategiske anbefalinger.....	33
6.2 Tematiske anbefalinger	34

Figuroversikt

Figur 2.1: Forventet levealder ved 65 år i Norge på NUTS 3-nivå, i 2011-2015	11
Figur 2.2: Endring i den eldre befolkningen i Norge på kommunenivå, 2000-2018 (i %)	11
Figur 2.3: Andel eldre innbyggere i Oslo per bydel, 2017	13
Figur 2.4: Endring i den eldre befolkningen i Oslo per bydel, 2001 – 2017.....	14
Figur 3.1: Oversikt retningslinjer og tiltak	22
Figur 4.1: Rosa Busser	25

Figur 4.2: Brukermedvirkning.....	26
-----------------------------------	----

Tabelloversikt

Tabell 3.1: Prioritetstabell	17
Tabell 5.1: Utfordringer og muligheter Eldre mennesker.....	29
Tabell 5.2: Utfordringer og muligheter Interessegrupper	30
Tabell 5.3: Utfordringer og muligheter Beslutningstakere	31

Forkortelser

EC	European Commission (EU-kommisjonen)
ESPON ESPON EGTC	European Territorial Observatory Network ESPON European Grouping of Territorial Cooperation
EU	European Union
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
WHO	World Health Organization (Verdens Helseorganisasjon)

Kapittel 1

Innledning

1. Innledning

Mange land i Europa står nå ovenfor en demografisk overgang som også innebærer en økning i antall eldre. Denne trenden er mest tydelig på landsbygda. Dette fenomenet også stadig mer synlig i urbane strøk. Byer som Amsterdam, Barcelona, Göteborg, Hengelo, Greater Manchester, Nantes, Oslo og Zaragoza tilhører en gruppe byer som enten allerede innehar en høy prosentandel av eldre i befolkningen, eller som forventer en høy prosent i nær framtid. De siste årene har disse byene innført tiltak for å forbedre livskvaliteten til de eldre. Likevel finnes det fremdeles et kunnskapsbehov som berører de følgende spørsmålene:

- Hvordan opplever de eldre dagliglivet i byene?
- Hva ser de eldre som fordeler og ulemper med et urbant liv?
- Hvordan responderer de åtte interessentbyene på aldringen i befolkningen?
- Hvilke tiltak har vært de mest effektive i utviklingen av aldersvennlige byer, hvordan har disse blitt implementert og hva er suksessfaktorene?

ESPON ACPA har resultert i god praksis-eksempler og retningslinjer basert på casestudie-undersøkelser i åtte utvalgte byer. Disse innspillene har blitt slått sammen med ACPA sin synteserapport, hovedrapport og policyhåndbok. Mens disse rapportene gir verdifull informasjon i samlet form, er det også lurt å se detaljert på situasjonen i hver enkelt by.

Det er derfor at åtte byrapporter er tilgjengelig for å gi et nærmere innblikk i hver eneste interessentby. Denne rapporten fokuserer på Oslo og beskriver tingenes tilstand i Oslo når det kommer til:

- Demografiske trender og utviklinger knyttet til befolkningsaldringen innad i byen;
- Strategien og politikken som bymyndighetene, profesjonelle og andre interessenter i Oslo følger for å takle befolkningsaldringen;
- Et utvalg interessante eksempler på hvordan aldringspolitikken har blitt implementert;
- Utfordringer og muligheter sett fra de eldre, interessegruppene og beslutningstakernes perspektiv;
- Politiske anbefalinger for Oslo by basert på innsikten som har oppstått under ACPA-prosjektet.

Kapittel 2

Demografisk profil

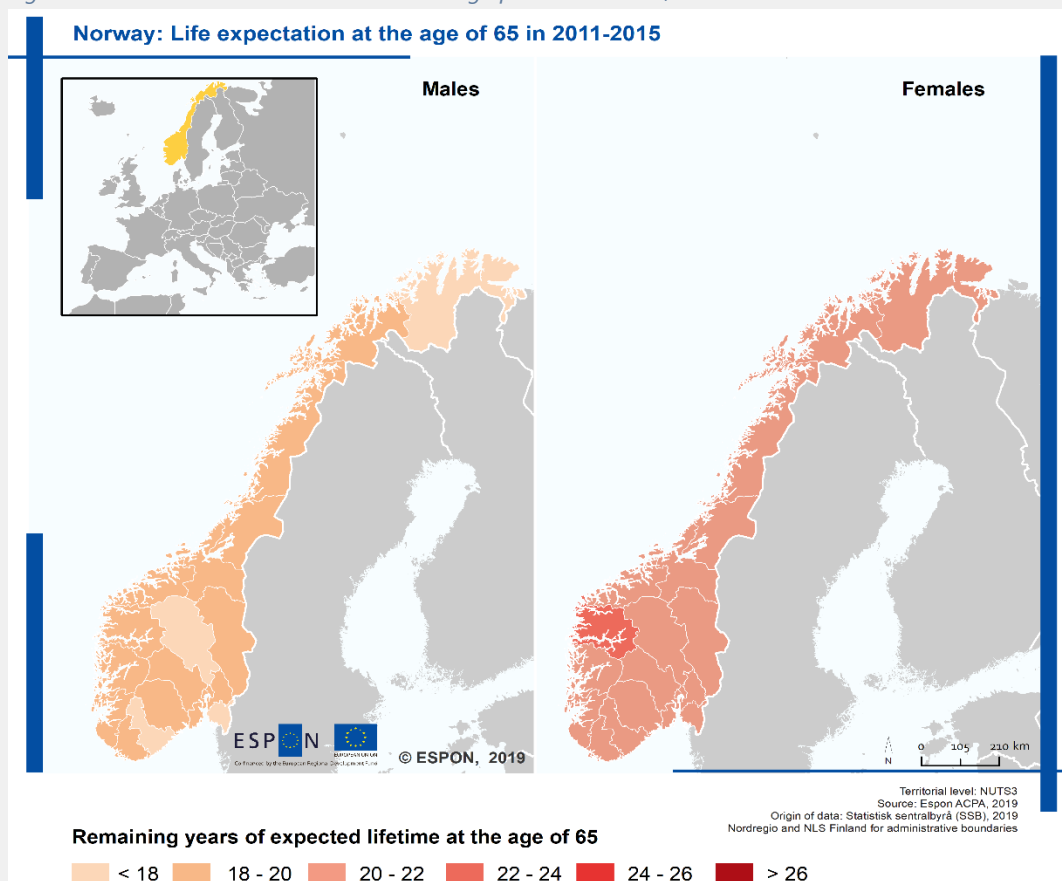
2. Demografisk profil

I de siste tiårene har den demografiske trenden i Norden pekt oppover i henhold til befolkningens aldersstruktur (Stjerberg, 2020 s. 52). Med andre ord; Norden ser en stadig økning av eldre i befolkningen. Norge er ikke noe unntak, og i 2019 var antall barn og eldre nesten det samme (Stjernberg, 2020). I henhold til Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin rapport (2018) vedrørende forventet befolkningsvekst i Norge, vil den norske befolkningen øke dersom dødsratene mellom 1990 – 2017 fortsetter som de har gjort (Leknes m.fl., 2018). Når en ser framover mot 2060 forutser SSB en økning i levealder for menn fra 81 til 88 år, og fra 84 til 90 år for kvinner. Rapporten peker også på de regionale ulikhetene i levealder og dødelighet, og viser at fylkene Akershus og Sogn og Fjordane har den høyeste levealderen, mens Finnmark har den laveste ved fødselen (omtrent 3 års forskjell) (Leknes m.fl., 2018). Disse ulikhetene reduseres noe etter fylte 70 år, men Sogn og Fjordane forblir på toppen av listen og Finnmark på bunnen. Figur 2.1 viser at forventet levealder etter fylte 65 år er lavest i regionene Finnmark, Oppland, Vest-Agder og Østfold, og at kvinner i Sogn og Fjordane har en betydelig høyere levealder enn jevnaldrende andre steder i landet.

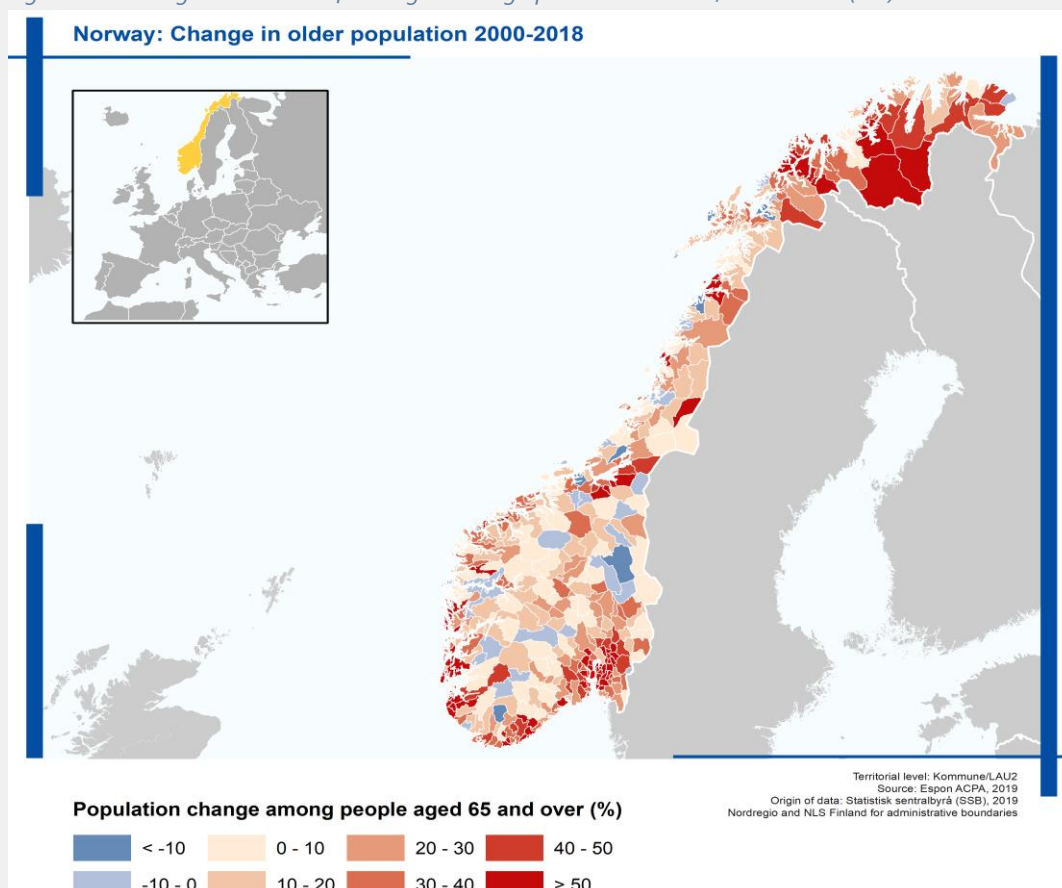
Dette kommer tydelig frem i både figur 2.1 og figur 2.2. at det er hovedsakelig landlige og perifere regioner, som for eksempel Finnmark, som står ovenfor de største utfordringene når det kommer til en aldrende befolkning. Disse regionene er også forventet å møte de største utfordringene når det kommer til alderssammenhengsforhold i Norge i de kommende 20 årene (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2018). Når en ser på Kart 2.2 er skiftet i den eldre delen av befolkningen mellom 2000 – 2018 mest tydelig i kommunene rundt Oslo, i de sørvestlige og sørøstlige delene av Norge, kommunene rundt Trondheim, og mest tydelig i Troms og Finnmark fylker. Dette kan delvis skyldes innflytting av unge voksne til de større byene og hovedstaden (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2018).

Fylker og kommuner er bevisste rundt den skiftende aldersstrukturen i landet. For å være føre-var ble Trondheim by med i WHO-nettverket aldersvennlige byer i 2015, etter at Oslo ble med i nettverket i 2014. Levangen kommune i Trøndelag ble med i 2016, og flere andre kommuner, som Bergen, har vært i kontakt med Oslo for å lære fra deres prosess i å bli en mer aldersvennlig by eller kommune. Dette er en klar indikasjon på bevisstheten rundt det demografiske skiftet over hele landet det neste året..

Figur 2.1: Forventet levealder ved 65 år i Norge på NUTS 3-nivå, i 2011-2015

Figur 2.2: Endring i den eldre befolkningen i Norge på kommunenivå, 2000-2018 (i %)

Innen 2040 vil Oslo ha ytterligere 50 000 eldre som vil trenge et tilpasset omsorgstilbud – men også 50 000 mennesker som må kunne regnes som en sosial ressurs i stedet for en «byrde». Oslo kommune har gjennom sine planer og strategier nøye tenkt igjennom tilnærmingen de skal ha til eldre fra et positivt perspektiv gjennom utformingen av retningslinjer for en aldersvennlig by (Oslo kommune 2017a). Dette kommer tydelig fram gjennom at samfunnsdeltagelse og engasjementet med eldre innbyggere i økende grad blir brukt til å informere forendringer i politikken.

Så langt har Oslo kommune gjennomført en pilottest i bydelen Nordre Aker, sammen med to etterfølgende piloter på Sagene og Frogner. I etterkant har andre bydeler, som Ullern og Vestre Aker, fulgt etter, og målsetningen i 2019 er å ha alle 15 bydelene involvert i aldersvennlige initiativ. Ut av disse 15 distriktene har 14 fått innvilget økonomisk støtte til å utvikle aldersvennlige retningslinjer i sine respektive distrikt. Idéen er å bruke pilotbydelen Nordre Aker som en mentorbydel, med støtte fra Frogner, Sagene, Ullern og Vestre Aker for å hjelpe og veilede de resterende bydelene når det kommer til aldersvennlig politikktenkning.

Etter det foreløpige pilotprosjektet i Nordre Aker, har Oslo kommune organisert og gjennomført flere samfunns møter, verksted, inspeksjonsturer («Seniortråkk»), dialogmøter, debattkvelder, samt en deltagerkonferanse for innbyggerne (2016) for å sikre at de eldre ble hørt og tatt hensyn til og for å få med viktige innspill i arbeidet med å tilpasse byen til en aldrende befolkning (Oslo kommune i.d; Oslo kommune 2016).

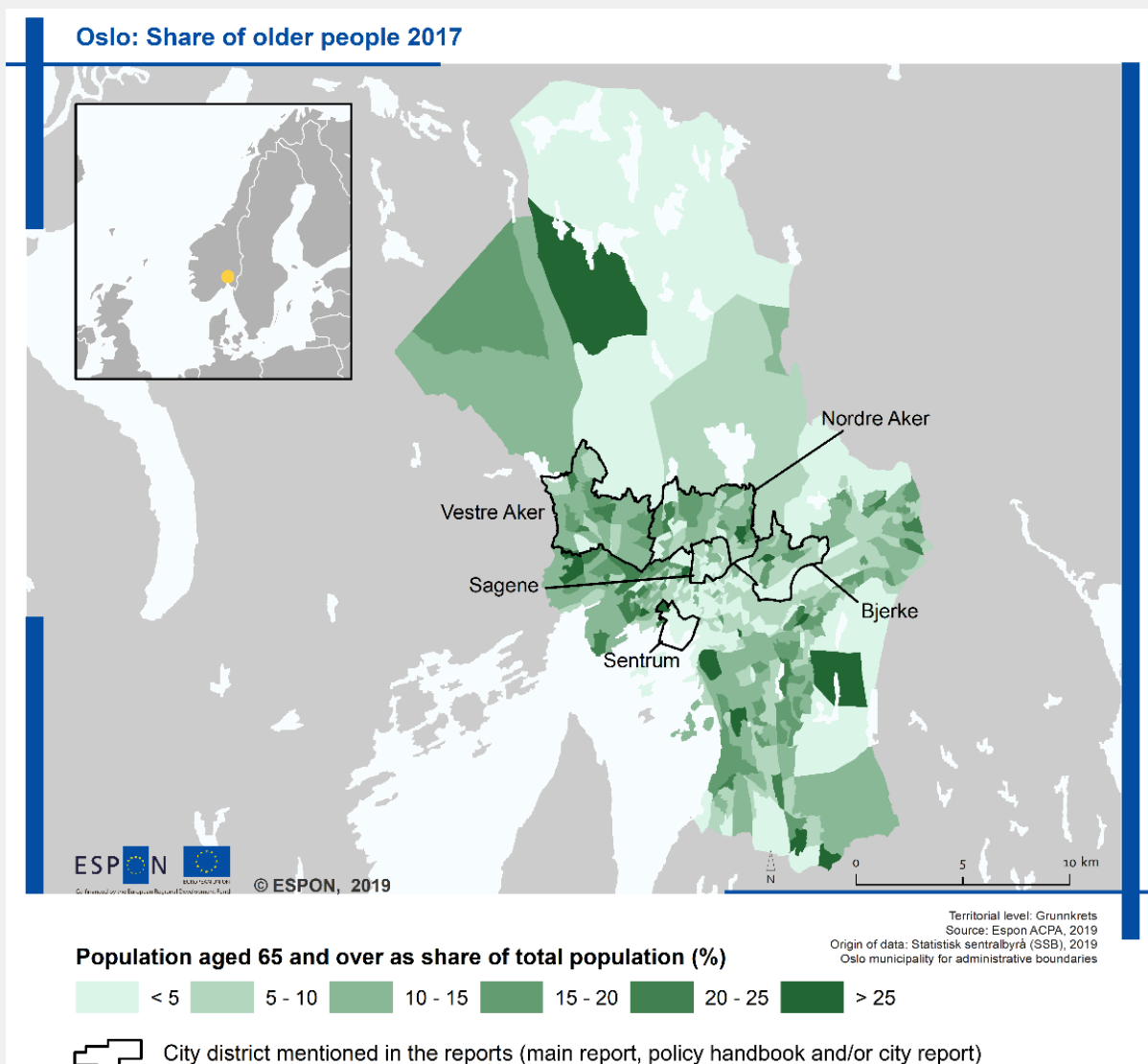
Som indikert i figur 2.3 er bydelene ikke homogene, og de omkringliggende delene av byen er en indikasjon på konsentrasjonen av eldre i selve bykjernen. Det er også interessant å legge merke til at forventet levealder varierer rundt omkring i byen, med den største differansen finnes mellom Vestre Aker og Sagene, hvor forventet levealder for menn og kvinner varierer med 7,9 år (Folkehelseinstituttet, 2020).

En nærmere titt på den del av Göteborgs befolkning som är 65 år och äldre visar att andelen kvinnor (55,3 %) var något högre än andelen män (44,7 %). Detta återspeglar den allmänna situationen i Sverige, där denna åldersgrupp har en liten överrepresentation av kvinnor (53,7 %) jämfört med män (46,3%). Eftersom kvinnor i allmänhet lever längre än män utgör de även en större del av den totala seniora befolkningen. I Göteborg är den förväntade medellivslängden 79 år för män, jämfört med 83 år för kvinnor (Senior Göteborg, 2019).

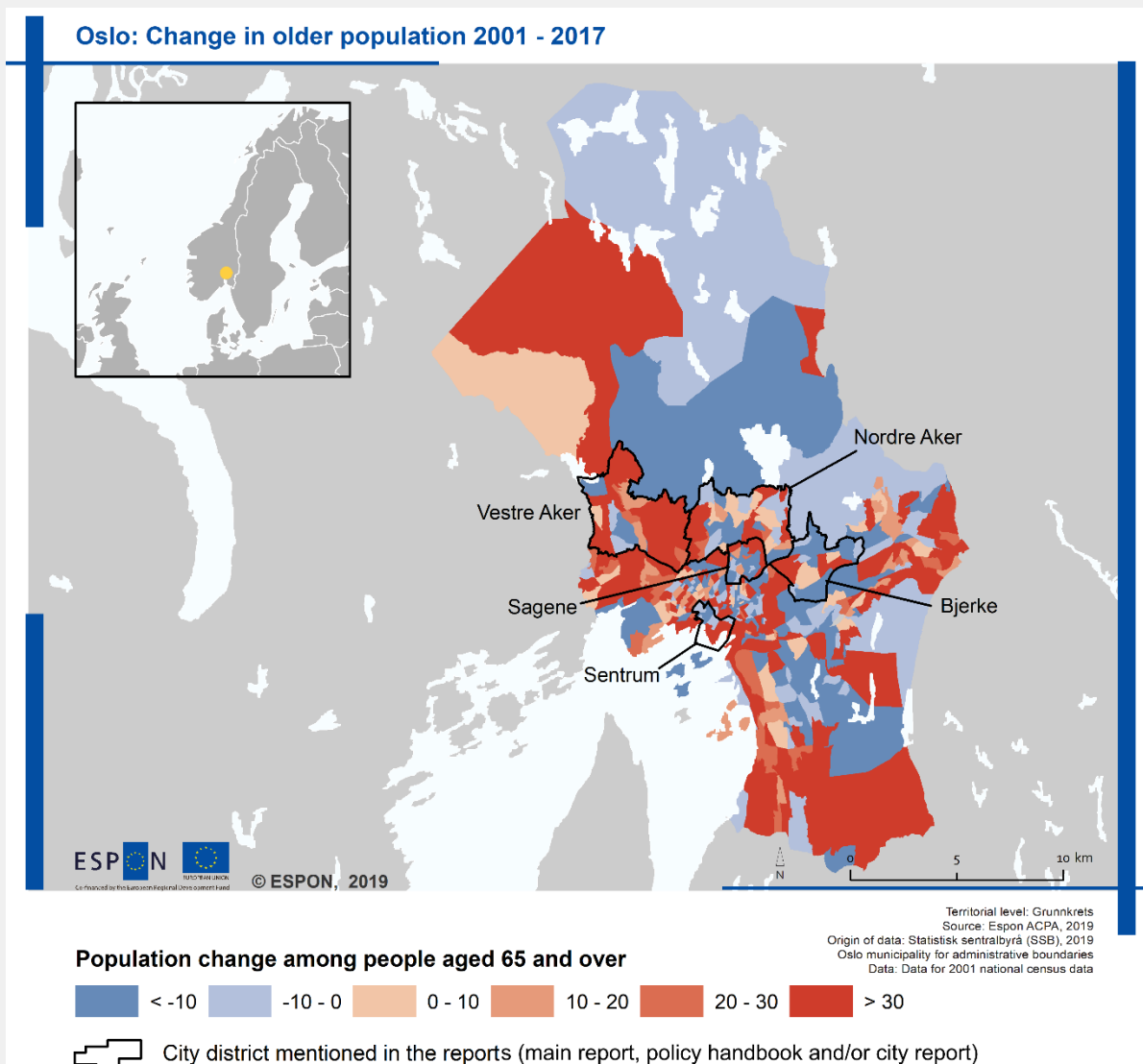
En annan märkbar skillnad mellan äldre män och äldre kvinnor kan ses i hushållens struktur. 2017 bodde ca 50 % av de äldre kvinnorna ensamma i Göteborg, jämfört med 30 % av de äldre männen. Detta överensstämmer med den mer allmänna situationen i Sverige, där äldre kvinnor som bor ensamma är betydligt fler än männen. Äldre människor är ingen homogen grupp, vilket även är tydligt med tanke på den

stora andelen äldre med invandrabakgrund. 2017 utgjorde andelen utlandsfödda i gruppen 65 år eller äldre 22 % i Göteborg jämfört med 13 % i hela landet.

Figur 2.3: Andel äldre innbyggere i Oslo per bydel, 2017

Figur 2.4: Endring i den eldre befolkningen i Oslo per bydel, 2001 – 2017

Kapittel 3

Oversikt retningslinjer

3. Oversikt retningslinjer

3.1 Motivasjon og mål

Oslo skal bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til folk i alle aldre. Det er dette som setter kulissene for og strategisk posisjonerer aldersvennlige politikk som en horisontal målsetning som krever samarbeid på kryss og tvers av ulike sektorer. Den komplette visjonen følger WHO sin overordnede definisjon om å skape «en aldersvennlig by med et inkluderende og tilgjengelig urbant miljø som fremmer aktiv aldring» (Oslo kommune, i.d.). En del av dette er å sikre at de eldre kan beholde sin uavhengighet, samtidig som de holder seg aktive i trygge omgivelser (Oslo kommune, 2014). Dette krever et større fokus på individet, og en holistisk tilnærming til omfattende tilpasning for hele byen. Det er viktig og nødvendig av Oslo å tenke tverrfaglig i planleggingsprosessen. Realiteten er at økningen i den eldre befolkningsgruppen - som blir stadigsprekere, sunnere og mer mangfoldig – vil kreve en mer tilpasningsdyktig og variert tilnærming.

En aldersvennlig by bør være tuftet på en sterk og endret handlingsgang. Det vil bidra til å beholde og støtte ny innovasjon og praksis på det som omhandler samfunn, teknologi og tjenester. De vil være basert på forståelsen av viktigheten av personlig oppnåelse, muligheter, livslang læring og det å være en verdifull ressurs for samfunnet totalt sett. Forordet i *Handlingsplan for et aldersvennlig Oslo* åpner med å si at «eldre mennesker er en ressurs som Oslo ikke har utnyttet» (Oslo kommune, 2017). Det legges også vekt på at mennesker skal kunne fortsette å være den de er, uavhengig av alder, og ikke forventes å kunne plasseres i en homogen kategori basert på de strukturelt inngrodde holdningene til alderisme (aldersdiskriminering).

3.2 Prioriteringar

Handlingsplanen for en «aldersvennlig» by utviklet av Byrådet i Oslo kommune i 2017 omhandler seks områder. Der WHO skiller mellom samfunnsdeltakelse, sosial inkludering og ikke-diskriminering, samt samfunnsengasjement og sysselsetting, har Oslo Byråd besluttet å samle dette under paraplyen «samfunnsdeltakelse». Dette er fordi den brede forståelsen av samfunnsdeltakelse dekker «en rekke sosiale aktiviteter, kulturer og arbeidsliv, politisk engasjement og organisasjonsarbeid» (Oslo kommune, 2017a: 13). For å kunne gjennomføre Handlingsplanen utformet av Oslo kommune (2017a), må eksisterende planer slik som Seniorsmeldingen, Plan for trygg og mangfoldig eldreomsorg, Folkehelseplanen, og Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov, vurderes og forankres med felles plattform og visjon.

Tabell 3.1: Prioritetstabell

Prioriterte områder ¹ i Aldersvennlige Oslo (Aldersvennlig by) (score varierer mellom 1 og 5, hvor 1 indikerer veldig lav prioritering og 5 veldig høy prioritering)	
Område 1: Utendørsområder og fysisk aktivitet	5
Område 2: Transport	5
Område 3: Bolig ²	3
Område 4: Samfunnsdeltagelse	5
Område 5: Sosial inkludering og ikke-diskriminering	5
Område 6: Samfunnsengasjement og sysselsetting	5
Område 7: Kommunikasjon og medvirkning	5
Område 8: Helse- og omsorgstjenester ³	3

Område 1: Utendørsområder og fysisk aktivitet

Utendørsområder og bebyggelser er nøkkelen til å muliggjøre en aktiv livsstil for alle aldersgrupper i Oslo. Marka, byens grønne lunge og skogsområde, er hyppig besøkt av en stor andel av befolkningen, og det er også de 69 parkene som er spredt rundt omkring i byen. For å sikre en fortsatt bruk av byen, har Byrådsavdelingen for eldre, helse, og arbeid sammen med Bymiljøetaten, Plan- og bygningsetaten og en rekke seniorer gått sammen om å arrangere «Seniortråkk» - en inspeksjonsrunde rundt omkring på offentlige steder i Oslo som er nær eldre. Ved å aktivt engasjere offentligheten i å kartlegge områder vedrørende behov for benker, lys, vegetasjon, tilgjengelighet og toaletter har dette hjulpet med tanke på å planlegge aktiviteter i begge etatene, samt det har også fremtunget det å inkludere et aldersvennlige perspektiv i politikken som angår sosial infrastruktur og tilgjengelighet.

Område 2: Transport

Det å forbedre byens transporttilbud er et av initiativene som har gitt en umiddelbar innvirkning på livene til de eldre. Selv om det foreløpig bare er et tilbud under testperioden i bydelene Nordre Aker, Vestre Aker og Sagene, er konseptet allerede svært populært blant brukerne. I tillegg til å gi en økt følelse av sikkerhet med dør-til-dør-service og sjåfører som er opplært til å hjelpe de eldre, har bussen en enorm samfunnsmessig fordel for brukerne. Det gjør det enklere for folk å være aktive, møte nye folk, og det forebygger sosial isolasjon på en daglig basis. Prisen er den samme som for andre subsidierte billetter på offentlig transport.

Økt mobilitetsinnsats har også ført til at eldre borgere (67+) som bor i private boliger er kvalifiserte for å motta sandsekker og isbrodder for å kunne være mer aktive utenfor egne hjem.

¹ Oslo har slått sammen områdene 4, 5 og 6 etter tilbakemelding fra interessenter

² Bolig er høyt prioritert i Byrådet med en score på 5. Da bolig er omfattende dekket av andre planer og strategier har det ikke vært prioritert innen det aldersvennlige politiske rammeverket.

³ Område 8: Helse- og omsorgstjenester har sine egne strategier i Oslo. Aldersvennlig by har derfor ikke fokusert på dette området.

Område 3: Bolig

Det mest konkrete målet som er satt av Oslo kommune er det som gjelder den strategiske bygningsplanen for eldre som trenger assistanse. Dette målet gjelder ikke bare renovering og bygging av nye, passende boliger, men også eierstrukturen som inkluderer uttalt mål om innlemmelse av et økt antall ideelle organisasjoner. Kommunen har satt seg et ambisiøst mål med å ha 2000 tilpassede og aldersvennlige leiligheter (Omsorg+) innen 2026. I 2019 er dette tallet oppe i 716 leiligheter (Oslo kommune, 2017). Omsorg+-boligene er leiligheter for folk som trenger noe hjelp i hverdagen, men som ikke har behov for sykehjemsplass. Boligene er bemannet hele døgnet, og det finnes alltid et aktivitetstilbud og muligheter for sosialisering, tilbud om middagsservering og fellesrom. Noen av Omsorg+-boligene har også frisører og tilbyr fotpleie (Oslo kommune, 2019). I enkelte områder er Omsorg+-boligene plassert nærme eldrecenter og -boliger. Byen har også i det siste introdusert brukermedvirkning for å kunne imøtekomme behovet til de som bor i boligene, for å sikre rask respons og målrettede endringer. Bolig er generelt høyt prioritert av Byrådet med en score på 5, men det har ikke hatt et stort fokusområde innen handlingsprogrammet for aldersvennlig politikk. Likevel er en viktig utvikling gjennom Oslo kommunes aldersvennlige, politiske målsetning er utviklingen av Pastor Fangens vei 22 Seniorhus. Dette er et bolig- og aktivitetssenter med 29 leiligheter, fellesrom og kjøkken for eldre. Selv om dette huset er en åpen møteplass for alle, kan mennesker med lettere grader av demens få muligheten til å bo i en av de sju leilighetene som har blitt utviklet med det formål å la de eldre kunne bo etter eget valg så lenge det er mulig (Oslo kommune, i.d.). I det siste har også to studenter flyttet inn i boligene og aktivitetssenteret, noe som gjør det til en mer naturlig møteplass mellom generasjonene. Dette er et svært innovativt tiltak.

Område 4: Samfunnsdeltakelse og inkludering (sysselsetting, frivillighet og kultur)

Samfunnsdeltakelse, inkludering og samfunnsengasjement er alle viktige aspekter for den aldersvennlige, politiske målsetningen i Oslo, da det bidrar til forebygging av isolasjon og forbedrer kognitiv helse. Samfunnsdeltakelse er derfor et horisontalt mål som berører flere områder. Det skaper en agenda for utvikling av områder der mennesker kan møtes og være sosiale mens de gjør ærendene sine. Det inspirerer til sambruk av områder som f.eks. sykehjem ved å etablere kaféer og barer (i private og offentlige sykehjem), noe som integrerer sykehjemmene i lokalsamfunnet. Det finnes også kulturelle ambassadører som arbeider med å informere de eldre om kulturelle hendelser som er organisert av Byråd for eldre, helse og arbeid og deres samarbeid med den Norske Opera & Ballett, Oslo Konserthus og museer. Det finnes også et samarbeid med lokale skoler for gjennomføring av *Generasjonslekene*.

Område 5: Kommunikasjon og medvirkning

Kommunikasjon og medvirkning står høyt på agendaen, og sies å være den viktigste drivkraften for at politikken kan føres framover. Det har vært både førende og grunnleggende for utviklingen av den aldersvennlige politiske planen å kunne engasjere de eldre i samtaler om hva en aldersvennlig by betyr i Oslo. Dette gjelder både politikerne, hvis arbeid i økt grad er avhengig av innspill fra de eldre for å kunne etablere flere tilgjengelige grøntområder, bysentrum og knutepunkt, og de eldre selv. Inspeksjonsrunder har resultert i flere benker, og gjennom et samarbeid mellom Byråd for eldre, helse, og arbeid og de kulturelle

etablisementene i Oslo har man tilrettelagt for flere målrettede, aldersvennlige kulturelle aktiviteter ved å kommunisere dette gjennom utnevnte, kulturelle ambassadører. Byråd for eldre, helse og arbeid har vært aktive i å engasjere målgruppen sin gjennom å bruke ulike kanaler og metoder, som sosiale medier, digitale og hyppig oppdaterte, utskriftsvennlige nettsider, samt seniorsentrene, lokale aviser og frivillighetsorganisasjoner. Kommunikasjon for en mer aldersvennlig by er også avhengig av mengden kommunikasjon som skjer mellom ulike byrådsavdelinger innenfor forskjellige sektorer, for å tilrettelegge for og støtte de horisontale politiske målene til en aldersvennlig by. Dette har skjedd ved hjelp av internmøter, konferanser og presentasjoner med politikere og beslutningstakere, spesifikke etater, tjenester og avdelinger. I den politiske perioden fra 2015 – 2019 har Oslo hatt som målsetning å bli en aldersvennlig by som legger til rette for aldring og forbedrer uteområder, transport og aktiviteter for å kunne muliggjøre en aktiv aldring.

Område 6: Helse- og omsorgstjenester

Helse- og omsorgstjenestene har sine egne strategier i Oslo. Aldersvennlig by har ikke fokusert på dette i stor grad, men eldre mennesker kan motta god hjelp og omfattende støtte når de trenger det, og oppleve mestring, økt uavhengighet og trygghet i livene sine. Det å oppmuntre til en aktiv livsstil er viktig fra et individuelt helseperspektiv, da det øker sjansen for å beholde både fysiske og kognitive funksjoner. Noen av disse aspektene kan oppnås i lokalsamfunnet gjennom lavterskeltilbud, tilpasset bolig og hjemmebasert helse- og omsorgstjenester. På kommunalt nivå har en erklæring fra Byrådet i 2015 lagt vekt på nødvendigheten av å sikre et tilstrekkelig antall helsetilbydere i byen. Det var også i deres interesse å vurdere strukturen i helsesektoren, for å kunne møte kravene og dekke behovene til en stadig mer mangfoldig brukergruppe (Byråd, 2015). Byrådet har også introdusert en «timeskonto» hvor hvert individ ble gitt en ekstra 30 minutter fra hjemmetjenesten som kunne brukes til det de ønsket. Piloten var inspirert av en liknende struktur i København, og har vært en stor suksess. Modellen skal økes til 1 time, i stedet for de opprinnelige 30 minuttene.

Målgrupper og minoriteter

Det har vært en bevisst avgjørelse om å ikke fokusere på målgrupper, på grunn av den inkluderende målsetningen å omfatte alle. Den retter seg imidlertid først og fremst mot personer som er over 60 år og som i ulik grad lever selvstendige liv. Det er viktig å merke seg mangfoldet av brukere i helsesystemet, og at behovene til de eldre er like varierende som for de yngre generasjonene. I 2018 besto 33 % av befolkningen i Oslo av mennesker med minoritetsbakgrunn (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2019). Det kan i fremtiden være behov for økt kulturkompetanse, da eldre mennesker kan kreve og forvente ulike tilnærminger. Ifølge intervjuer med interessegrupper, politikere og fokusgruppen er dette fremdeles ikke tatt nok hensyn til, og vil være svært viktig når det kommer til å utnytte potensialet for aktiv aldring for hele befolkningen. Det er også viktig å huske i denne sammenhengen at immigranter ikke er en homogen gruppe, og forventninger og kulturer vil variere. Ifølge en av de intervjuede gjelder dette samfunnets helhetlige omsorgsrolle overfor eldre folk, men også inkludering av kvinner og en bevissthet rundt idéen om hva som er «hjemme». Dette minner om den viktigste dimensjonen i dette arbeidet: Å engasjere innbyggerne i

dialog vedrørende nåtiden og fremtiden som det viktigste verktøyet for å finne løsninger som imøtekommer de mest presserende behovene i livene deres.

3.3 Strategi

I begynnelsen var målet med å skape en økende aldersvennlig by å skape et «Oslo som er grønnere, varmere og mer skapende by med rom for alle». I handlingsplanen for et aldersvennlig Oslo er målsetningen formulert slik at det sentreres rundt innbyggerne og deres mulighet for å leve meningsfulle liv uavhengig av alder. Som tidligere nevnt, har den tverrfaglige tilnærmingen vært et svært viktig aspekt i dette arbeidet. Mesteparten av handlingsplanen er utarbeidet etter innspill, meninger og tilbakemelding fra konferanser og kommunemøter der innbyggerne har hatt mulighet til å delta. På denne måten kan konkrete utfordringer avdekkes, samtidig som en finner forslag til forbedring. Denne systematiske anvendelsen av brukermedvirkning er spesiell for den aldersvennlige politikken utarbeidet i Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid. Byrådsavdelingen har testet ut en rekke ulike måter å få med brukerne på, avhengig av omfanget av og temaet på emnet. Folkemøter har både en viktig funksjon og målsetning, da disse møtene både når ut til et bredere publikum samtidig som de hjelper å sette fokus på prioriteringene til de eldre. I det aller første møtet fikk de eldre selv designe konferansen når det kom til lokasjon, mat, sikre korrekt akustikk og tilgjengelighet. Konferansen fokuserte på ulike temaer som ble presentert av eksperter, samt diskusjoner i grupper. Andre metoder inkluderer de tidligere nevnte inspeksjonsrundene rundt omkring i bydelene, bysentrum, i parkene og andre uteområder; høringer med offentlige råd, som Seniorrådet og Rådet for innvandrersorganisasjoner. Gruppesamtaler åpnet for mer åpne og målrettede spørsmål, og vari utstrakt bruk i begynnelsen av arbeidet med en mer aldersvennlig politikk. Der var også en betydelig inspirasjon fra utlandet, både fra Greater Manchester og Göteborg. Filmprosjektet i Göteborg ble adoptert av Oslo for å hjelpe avdekke både de negative og positive aspektene ved livet til en seniorinnbygger i byen. Både filmprosjektene og inspeksjonsrundene med senioren var viktige for å muliggjøre en visualisering av problemene som eldre og bevegelseshemmede kan møte på.

Aldersvennlige Oslo består av tre grunnpilarer: Politisk engasjement, brukermedvirkning og tverrsektorielt samarbeid. For å kunne muliggjøre arbeid med aldersvennlige byer er det viktig å se samhandlingen mellom disse ulike aspektene for å kunne bygge en bærekraftig og levedyktig politisk struktur. Det var også viktig å introdusere konseptet til relevante tjenesteytere, råd og byrå tilknyttet kommunen, om enn ikke umiddelbart vellykket. Det er samtidig en av hovedutfordringene og en av nøklene til å løse hvordan en skal jobbe for å skape en mer aldersvennlig by. Nøkkelen til å stimulere til engasjement for temaet i tilbakeholdne sektorer i kommunen var å synliggjøre aspektene ved avdelingens hovedprioriteringer i årene framover, og demonstrerer sammenvevingen av aldersvennlighet og målene deres. Programmet «Bilfritt byliv» som ble ledet av Plan- og bygningsetaten blir ofte dratt fram som et godt eksempel på dette. Allerede i oppgaven for å forbedring byrommet og den sosial infrastruktur ble de eldre tatt i betraktning. Ved å vise til målet om å skape en stadig grønnere og mer inkluderende by, må man sørge for at man setter ut nok benker, sikrer nok, og god, belysning og tilrettelegge for lettere tilgjengelige grøntarealer. På denne måten kan man

på en enkel måte å vise den økte verdien og relevansen til initiativet til en aldersvennlig politikk. Ved å skape et bilfritt sentrum blir mennesker i alle aldre og grad av mobilitet et viktig pressmiddel i å fortsette arbeidet med en sunnere, grønnere og varmere by. Et annet initiativ fra Plan- og bygningsetaten er den «Grønne ringen». Dette er den fremtidige utviklingen av et 6,5 kilometer langt grønt belte rundt sentrum av *Hovinbyen* på Økern i Bjerke, men som også vil omfatte Grünerløkka, Alna og Gamle Oslo (Oslo kommune, 2019). Etter å ha blitt introdusert for aldersvennlige prinsipper gjennom samarbeidet med Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid, har Plan- og bygningsetaten bevisst tenkt på aldersvennlige tilnærminger og har inkludert *Handlingsplan for et aldersvennlig Oslo* som del av de overordnede retningslinjene og rammevilkårene for den «Grønne ringen». Selv om denne utviklingen ikke kun rettes mot eldre mennesker, er anerkjennelsen av verdikningen klart med på å sikre aldersvennlighet. Denne inkluderende dimensjonen og adoptering på tvers av sektorene vil spille en viktig rolle i videreføringen av de aldersvennlige politiske målene i årene fremover.

Det er også viktig å merke seg at bydelene selv sitter med nøkkelen til implementeringen av en aldersvennlig politikk. Dette er både grunnet selvstyremandatet innen rammeverket til Oslo kommune, og aspektet med å finne passende retningslinjer som er skreddersydd for innbyggerne i deres bydel. For eksempel har pilotbydelen Nordre Aker utviklet 23 handlingspunkt som skal implementeres under overskriften til Oslo sine seks områder, inkludert bolig og omsorg. Samarbeid mellom bydelsskoler og organisasjoner, butikker, kjøpesentre og kulturelle foreninger muliggjør implementeringen av en rekke mål, som «rullatorløpet» og «Generasjonslekene», aktivitetsvenner, opplæring av ansatte i aldersvennlige prinsipper, og seniorsentre. Andre bydeler som Sagene har introdusert et pilotprosjekt som er kalt «*Sykling uten alder – rett til vind i håret*» med 80 registrerte turer. De frivillige syklistene er mellom 30 og 80 år gamle (Oslo kommune, 2017).

Figur 3.1 gir en oversikt over de politiske områdene og planlagte resultat av Oslo kommune sine handlinger for å skape en mer aldersvennlig by som tilsvare mål om en by som er varmere, grønnere og mer skapende.

Figur 3.1: Oversikt retningslinjer og tiltak

<p>Målsetning</p>	<ul style="list-style-type: none"> Oslo sitt mål med en aldersvennlig politikk er å skape en grønnere, varmere og skapende by med plass til alle uansett alder; De aldersvennlige retningslinjene har som mål å gjøre det mulig for eldre å fortsette å være og utvikle den de er, uavhengig av alder og funksjonshemming; Målet er å sikre at folk kan bo hjemme og være aktive, føle seg trygge og inkludert i en aldersvennlig by.
<p>Områder som utmerker</p>	<ul style="list-style-type: none"> Oslo kommune har utmerket seg innen områdene brukermedvirkning og brukerdeltagelse, og har basert handlingsplanen sin for en aldersvennlig by på input og kommentarer fra eldre rundt omkring i de ulike bydelene, etter offentlige møter, inspeksjoner, møter og fokusgrupper; Innføring av aldersvennlig transport ('Rosa buss') har vært svært suksessfull og har blitt lovprist ikke bare av brukerne, men også av leger og familien til brukerne; Samarbeid med eksterne partnere som Den Norske Opera & Ballett, museene i Oslo og Oslo Konserthus for kulturelle aktiviteter har vært svært populært.
<p>Styringsprinsipp</p>	<ul style="list-style-type: none"> Oslo sin aldersvennlige politikk består av tre grunnpilarer: Deltakelse og brukermedvirkning, politisk forankring og tverrsektorielt samarbeid Bydelene er sentrale når det kommer til implementering av prosessene i deres distrikter
<p>Retningslinjer og tiltak</p>	<ul style="list-style-type: none"> <u>Område 1</u>: Samfunnsdeltakelse (arbeidsliv, frivillighet og kultur): Alle innbyggere har muligheten til å delta i samfunnet, engasjere seg i offentlige debatter og være involvert i påvirkning av byutviklingen; forebygger ensomhet; bekjemper aldersdiskriminering. Kompisordninger, frivillighetsmuligheter, møteplasser på tvers av generasjonene. Steder med et formål. <u>Område 2</u>: Transport: Aldersvennlig transport, avdekke hinder, forbedre adgang til grøntområder, gratis sandsekker og brodder for isete områder. <u>Område 3</u>: Bolig; Tilpassede boligenheter (Omsorg+) for de som fremdeles kan bo hjemme, men krever noe assistanse. Inkluderer tilpassede boliger i aktiviteter og seniorsentre. <u>Område 4</u>: Uteområder og fysisk aktivitet: Forbedre tilgangen til naturreservat, parker og byen gjennom nøye planlegging og tildeling av benker, toaletter, belysning, skilting osv. Fellesbruk av arealer. Kappløp med rullator. Generasjonslekene. <u>Område 5</u>: Kommunikasjon og medvirkning: Aldersvennlig nyhetsbrev online som kan skrives ut (enkelt å oppdatere), sosiale medier og lokale aviser, informasjon på seniorsentrene. Medvirkning: Offentlige møter, høringer, fokusgrupper, inspeksjonsrunder med nøkkelavdelinger, gruppesamtaler og en-til-en-intervju. Øke den digitale kompetansen gjennom kurs, fokus på leservennlig informasjon med et klart og tydelig språk (tilgjengelig på alle aktuelle språk) <u>Område 6</u>: Helse- og omsorgstjenester: Under den aldersvennlige, politiske paraplyen er helse- og omsorgstjenester del av de forebyggende tiltakene som blir introdusert gjennom promotering av en aktiv og sosial helse, lavterskeltilbud innen helse i lokalsamfunnet
<p>Planlagte utfall</p>	<ul style="list-style-type: none"> Jobbe for å integrere aldersvennlige aspekter som et horisontalt politisk domene på tvers av alle tjenesteytere, byråer og avdelinger; Gjøre det mulig for mennesker å lenger kunne bo selvstendig; Varierte aktiviteter og livslange læringsmuligheter for alle; En trygg og inkluderende by som møter behovet til individet

Kapittel 4

**Perspektiver på
politiske tiltak**

4. Perspektiver på politiske tiltak

Dette er et utvalg inspirerende politiske tiltak og organisatorisk struktur i Oslo. En mer dyptgripende presentasjon av alle byens tiltak kan finnes i håndboken for god praksis.

4.1 Aldersvennlig transport (“Rosa busser”)

Innhold og organisering

- Et dør-til-dør-transporttilbud som gjør det mulig for eldre å enklere kunne utføre ærender, møte venner og familie, og ellers gjøre sine daglige gjøremål innen bydelen sin. Det er også en fin måte å møte nye mennesker på, og på den måten forhindre sosial isolasjon og kognitiv stagnasjon. Dette tilbudet retter seg mot aldersgruppen 67+, har plass til rullatorer og vanligvis én rullestol per tur.
- Sjøføren er opplært i å håndtere eldre mennesker med mobilitets- eller kognitive utfordringer.
- Tilbudet er i en testfase, men er for tiden tilgjengelig i bydelene Nordre Aker (2017), Vestre Aker (2019) og Sagene (2018).
- Konseptet ble utviklet som et pilottilbud i Nordre Aker, og er et samarbeid mellom transportselskapet Ruter, ledet av datterselskapet Konsentra, og Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid i Oslo kommune.

Effektivitet

- En av hovedvisjonene til Oslo er å legge til rette for at de eldre innbyggerne skal føle seg trygge, aktive og inkluderte.
- Subsidierte billettpriser og forventningen om å være mer sosial er gode motivatorer for å komme seg ut mer enn tidligere.
- I tillegg til de individuelle fordelene av aldersvennlig transportservice, avgir dette et mer positivt klimafotavtrykk enn individuelle taxiturer.

Innovasjon

- Denne typen aldersvennlig transport er nytt i Oslo, og kombinerer sosial samhandling og brukervennlighet.

Overførbarhet

- Konseptet har blitt overført til Trondheim, som ta i bruk sitt eget aldersvennlige transportsystem i 2020. Tilbudet er svært overførbart mellom byene og i distriktene. Avstander, være seg i et bymiljø eller i distriktsområder, kan svekke evnen eldre mennesker har til å bruke lokalsamfunnet i den grad det kan brukes. Aldersvennlige transporttjenester kan også hjelpe med å koble likestilte, og hjelpe eldre til å være mer synlige og et mer vanlig syn i de urbane/rurale omgivelsene.

Figur 4.1: Rosa Busser

'Det aldersvennlige transporttilbudet er ett av de smarteste initiativene innen eldrepolitikken de siste 20 årene. Jeg tror ikke vi vil se noe lignende igjen, spesielt med tanke på effekten og viktigheten det har for eldre mennesker.'

– Intervjuobjekt fra Vestre Aker

4.2 Anmål hinder

Innhold og organisering

- Oslo kommune har utviklet en handlingsplan for en aldersvennlig by basert på innspill fra eldre ved bruk av ulike metoder, for å kunne finne prioriteringsområder og bestemme hvilke WHO-områder de skal fokusere på.
- Oslo kommune og bydelene som har vært engasjert i implementeringen av aldersvennlige, politiske mål har involvert de eldre gjennom offentlige møter og gruppekonsultasjoner, intervjuer og inspeksjonsrunder på offentlige steder («Seniortrakk»). Dette har for eksempel hjulpet med å avdekke faktorer som virker hemmende i bybildet for de med nedsatt bevegelighet, hjulpet med å kartlegge behovet for antall benker, samt designet på disse. Seniortrakk-initiativet ble også gjennomført i samarbeid med andre etater i Oslo kommune. Dette kommer klart fram gjennom utviklingen av Hovseter-området i Vestre Aker, der de eldre ble konsultert i planleggingen av det urbane bo-området (plassering av skoler og eldreheim).
- Brukermedvirkning genererer en mer tverrsektoriell arbeidsmetode på tvers av kommunens etater og tjenester, for å kunne imøtekomme det helhetlige perspektivet på aldersvennlighet. Det har oppmuntret til samarbeid mellom Byrådsavdelingen for eldre, helse og arbeid og Bymiljøetaten.
- Dette er en bred målgruppe, og det angår alle mennesker i Oslo over 67 år. Møtefasilitetene har dog en øvre kapasitetsgrense. De største konferansene hadde rundt 300 deltakere, og ble arrangert av bydel Nordre Aker på Ullevål stadion og Grefsen/Kjelsås menighetshus.

Effektivitet

- Konsekvensene av brukermedvirkningen er umiddelbart synlige med nye benker som står nærmere hverandre, samt at man har løftet problematikken rundt tilgjengeligheten av offentlige toaletter og bedre belysning.
- Tilbakemeldingene fra deltakerne og interessentene har vært positive. De eldre som har vært engasjerte i disse initiativene føler at de blir sett og hørt.
- Etater i Oslo kommune ser stadig oftere på byen med aldersvennlige øyne, selv om man er i startfasen med å integrere aldersvennlighet som et politisk hensyn i hele kommunen.

Innovasjon

- Utstrakt brukermedvirkning er en innovativ, dynamisk og demokratisk tilnærming til utvikling av politikk. Det utfordrer den tradisjonelle tilnærmingen til politisk utvikling, og gir mulighet for en sterkere grasrotstemme.

Overførbarhet

- Det å legge vekt på nedenfra og opp-perspektivet i utviklingen av aldersvennlig politikk er viktig for bærekraften til initiativene. Det er derfor verdt å vurdere dette når man lanserer et aldersvennlig politikkprogram i en hvilken som helst by.
- Oslo er inndelt i mindre bydeler, noe som muliggjør et mer direkte engasjement med målgruppen og lokalsamfunnet. Å bryte aldersvennlige politiske initiativer ned til bydelsnivå har vært et instrument for gjennomføringen av aldersvennlige retningslinjer og forslag som kommer fra brukermedvirkningstiltak.

Figur 4.2: Brukermedvirkning

“Du får feire mange rare ting gjennom et helt liv, og denne gangen tenkte jeg for meg selv: I dag skal jeg dra hjem og feire at vi har plassert benker på et kart!»

– Eldrerepresentant

4.3 Trygghetsboende

Innhold og organisering

- Pastor Fangens vei 22 Seniorhus er et seniorsenter som ligger i bydelen Nordre Aker. Det er både et boligkompleks og et aktivitetssenter. Aktivitetene inkluderer f.eks. gruppetreninger gjennom dans, og generasjonstreff gjennom aktiviteter organisert av Seniorsenteret og lokale barnehager og skoler.
- Seniorsenteret inkluderer også informasjonstjenester og telefoninformasjon, kalt «AHANS», og den daglige aktivitets- og informasjonstjenesten «Pastor 'n», som begge er viktige ressurser for lokalsamfunnet i Nordre Aker.
- Seniorsenteret inkluderer også 29 leiligheter for eldre mennesker, og i februar 2018 flyttet to studenter inn i Pastor Fangens vei 22 Seniorhus.
- Bydelen Nordre Aker etablerte seniorsenteret og har også ansvaret for koordineringen. Tanken er at frivillige, samfunnet, familien og brukerne selv skal hjelpe til med driften av senteret og dets aktiviteter.

Effektivitet

- AHANS (Alltid Ha Noen å Spørre) ble utviklet som et svar på en forespørsel fra de eldre om å ha et sted å gå for å be om hjelp eller veiledning til å finne transportalternativer, kulturaktiviteter eller treningsgrupper. All informasjon er tilgjengelig per telefon, i tillegg til på selve Seniorsenteret.
- 'Pastor'n' er et tilbud og en møteplass for de som får problemer med hukommelsen, eller de som er i de tidlige stadiene av demens.
- Pastor Fangens vei 22 Seniorhus er en «one-stop-shop» for alle eldre som trenger spesifikk informasjon, og det er et utmerket eksempel på hvordan man kan oppmuntre til bruk av områder og steder med en agenda, som da indirekte blir en sosial arena.

Innovasjon

- Pastor Fangens vei 22 Seniorhus har blitt et ressurscenter for lokalsamfunnet, både for de som aktivt bruker seniorsenteret, og for de som benytter seg av telefontjenestene. Det er integrert i nærmiljøet.
- Å åpne opp Pastor Fangens vei 22 Seniorhus for studenter gjør at linjene mellom det å være et aktivitetssenter og aldershjem til å være en tverrgenerasjonsbygård blir uskarpe. Studentene bor i boligkomplekset til redusert husleie, i bytte mot minimum 30 timer per måned som skal brukes sammen med de eldre. Aktivitetene inkluderer langrenn, gå turer og å lage mat.

Overførbarhet

- Idéen er lett overførbar til alle bydeler og områder utenfor byen. I en by med et behov for studentboliger, er det å inkludere studenter i nye aldershjem og aktivitetssentre en fin måte å åpne opp idéen om hva et aldershjem eller seniorsenter er. Imidlertid krever det et politisk engasjement og en politisk vilje til å tenke innovativt om flerbruksbygg.

Kapittel 5

Utfordringer og
muligheter

5. utfordringer og muligheter

Avsnittene ovenfor har vist de vellykkede initiativene og de politiske tiltakene for å sikre et stadig mer aldersvennlig Oslo, men det er alltid rom for forbedringer. Følgende avsnitt tar utgangspunkt i synsvinkler fra ulike grupper interessenter i Oslo, noe som ytterligere gjør det mulig å få innsikt i hvilke politikkområder som har behov for mer oppmerksomhet for å skape en mer aldersvennlig by. Avsnittet lister opp både utfordringer og muligheter, og er inndelt etter resultatene fra hver enkelt interessentgruppe. Disse gruppene er beslutningstakere, interessegrupper og en fokusgruppe som representerer de eldre.

Tabell 5.1: Utfordringer og muligheter | Eldre mennesker

	Utfordringer	Muligheter
Eldre mennesker	<ul style="list-style-type: none"> Sosial isolasjon er et utfordrende tema, og har ikke blitt tilstrekkelig adressert av kommunen. Alderisme og aldersdiskriminering er aspekter som er vanskelige å håndtere, men som fortsatt berører de eldre. Dette er et systematisk og strukturelt tema. Det digitale skillet: Det er et generasjonsgap der gamle mennesker ofte ikke er like dyktige til å takle ny teknologi. Informasjon og tilgang til support må være tilgjengelige gjennom ulike plattformer og medier. Kommunikasjon er ofte for byråkratisk til å kunne tolkes av alle. Det er behov for et mer tilgjengelig språk for å nå ut til flere mennesker. Eldre innvandrere kan ha vanskeligere for å finne sin plass, da definisjonen av «hjem» ikke er enkel. Eldre immigranter er ikke en homogen gruppe. Dette må ikke glemmes når man utvikler politiske tiltak som skal gjelde hele byen. Tilgjengelighet til ulike transportmetoder for å sikre at hele byen – fra parker til offentlige kontorer – kan nås av alle. 	<ul style="list-style-type: none"> Aldersvennlig transport over hele byen, og trinnfri tilgang til busser og trikker. Det å endre fortellingene om gamle mennesker vil kunne bidra til å minske problematisering av og muliggjøre et nytt syn på hvordan man kan involvere eldre mennesker i ulike aktiviteter. Å skape møteplasser mellom generasjonene vil øke aktivitetsnivå og samvær, som for eksempel flere benker rundt fotballbaner Å bruke eldre mennesker som mentorer og faddere på skolen for f.eks. profesjonelle utviklingsformål ved å benytte seg av erfaringer og kunnskap de har oppnådd gjennom karrieren sin. Dette hjelper de også med å utvikle sine egne ferdigheter og kompetanser i utvekslingen mellom generasjonene. Innvandrere har egne seniorsentre i noen av bydelene, men det må være mer fokus på hvordan de kan integreres, og hvordan deres stemmer tydeligere kan bli hørt når det kommer til aldersvennlig politikk. Der er flere generasjoner med eldre som trenger ulike aktiviteter. Aktiviteter i løpet av helgene og utenfor normal arbeidstid for å forhindre sosial isolasjon.

	<ul style="list-style-type: none"> • Der er ikke nok offentlige toaletter i bydelene og i sentrum. • I enkelte bydeler er det ikke tilstrekkelig gatelys, noe som gjør at du føler deg utrygg og usikker. • Snøryddingen som er nå om vinteren tar ikke tilstrekkelig hensyn til rullestoler og mobilitetsscootere. • Aldersgrupper blir ofte adskilt på grunn av boligprisene i de områdene der de eldre bor, noe som forhindrer yngre mennesker og familier i å bosette seg der. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikasjon: Informasjonspunkt med menneskelig kontakt som er mer fordelt ut over bybildet; informasjonspunkt på kjøpesentre, biblioteker, i bydelene – informasjonsløseleverandører i nærområdet.
--	--	--

Tabell 5.2: *Utfordringer og muligheter | Interessegrupper*

	Utfordringer	Muligheter
Interessegrupper	<ul style="list-style-type: none"> • Passende nivå av involvering: Involvering av ulike grupper må være mer strukturert og skje på et mer passende tidspunkt. • Vurder en tidligere involvering av seniorråd, organisasjoner og interessegrupper i prosessen med å utvikle en aldersvennlig politikk. Passende tidspunkt er ikke nødvendigvis ved slutten av politikkutviklingen. • Ulike organisasjoner har forskjellige mandater. Involvering vil også kunne bety en ny vurdering av hvilken rolle organisasjonene har – om de kan svare på høringer, eller er et organ som kan ta initiativ. • Det er vanskelig å høre stemmen til de som er sosialt isolert. 	<ul style="list-style-type: none"> • Flere innspill fra organisasjonene på et tidligere stadium kan bidra til ytterligere forankring av de politiske målsetningene. Dette kan også spille seg positivt ut i organisasjonene, da det skaper en følelse av eierskap til saken. • Større bruk av råd og organisasjoner ettersom de er kunnskapsrike når det gjelder prosesser og tematiske områder på kommunalt nivå, og de vet også hva som trengs i dag. • Øke nivået av kommunikasjon ut til organisasjoner og andre møteplasser som bade er seniorspesifikke, intergenerasjonelle og tverrkulturelle.

Tabell 5.3: Utdfordringer og muligheter | Beslutningstakere

	Utdfordringer	Muligheter
Beslutfattare	<ul style="list-style-type: none"> • Tverrsektoriell forankring: Det er utfordrende å få kommunale avdelinger, tjenester og etater til å se merverdien av det å innlemme aldersvennlighet i de politiske målene. • Politisk ledelse og koordinering er bade personavhengig og partiavhengig, og fokuset på aldersvennlig politikk kan dermed endre seg raskere enn det burde. • Kommunens størrelse bremser den politiske utviklingen og gjennomføringen. Bydelene er således medvirkende til testing og utvikling av en politikk som passer deres kontinuitet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tverrsektorielt arbeid bidrar til en mer systematisk og helhetlig tilnærming til aldersvennlighet. • Nøkkelen er kontinuitet, spesielt med tanke på den apolitiske karakteren av aldersvennlig bypolitikk. • Å forankre aldersvennlig politikk som et horisontalt, politisk mål omtrent som man har gjort med konseptet «bærekraftig utvikling», sikrer en bedre by for alt som ikke er tilpasset et bestemt segment av befolkningen. Dette vil igjen øke de eldre sin deltakelse i byen, og vise at eldre mennesker kan være aktive. Dette kan hjelpe mot aldersdiskriminering. • På grunn av strukturen i byen har hver bydel mulighet og makt til å implementere en politikk som passer deres demografi og behovene til innbyggerne. Dette er viktig for å sikre målerettende handlinger. • Ulike kommunikasjonsbehov: Digitalt, samt utskrifter med forskjellige språk og skrifttyper og skriftstørrelser.

Kapittel 6

Anbefalte politiske tiltak

6. Anbefalte politiske tiltak

Oslo er i gang med å bli en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Å utforme en aldersvennlig politikk i lys av dens horisontale merverdi er et viktig tiltak for å sikre en helhetlig tilnærming til en by- og menneskelig utvikling. Det understrekes i den sammenflettede naturen med et romslig, bebygd miljø og det menneskelige aspektet i byutviklingen, samtidig som det forener aspektene ved universal design og aldersvennlige aspekt som kortere avstand mellom benker og bedre belysning. For en kontinuerlig og bærekraftig aldersvennlig bypolitisk utforming er der visse strategiske og tematiske anbefalinger som bør vurderes i fremtiden.

6.1 Strategiske anbefalinger

Selv om det **tverrsektorielle arbeidet** i Oslo har vært en av de viktigste prestasjonene for arbeidet med aldersvennlig politikk, er det tydelig at den politiske ankringen må forsterkes. Det kan derfor være fruktbart å vurdere å inkludere og posisjonere Oslos aldersvennlige politikk direkte under byrådslederen, for å sikre politisk ankerfeste blant alle avdelinger og råd i bystyret. Denne typen **vertikal plassering** er nyttig for å rulle ut politikken i en større skala, samt få målsetningen integrert som et **horisontalt aspekt** i all politikk knyttet til samfunnsmessig og grønn infrastruktur. Det å utvikle aldersvennlige by-initiativer i **bydelene som organiske nedenfra og opp-iverksettere av retningslinjer og som en endringsmotor**, har vært avgjørende for den lokale forankringen og aldersvennlige politikken i byen. Det er derfor viktig for fokuset over hele byen at det sikres at det er **rom og plass for aldersvennlig politikk i byrådet**, men også huske at **bydelene som iverksettere vil trenge betydelig eierskap til det politiske området**.

Brukermedvirkning er et utmerket verktøy som **bør videreføres i utvikling og innovasjon av offentlige tjenester**, og vil **hjelp kommunen å ta beslutninger som er i samsvar med tidsånden og behovene til innbyggerne**. Denne type brukermedvirkning og deltagelse som Oslo kommune i dag tillater, åpner for en mer variert tilnærming som responderer til en gruppe som er like heterogen som de yngre generasjonene. Der bør også være en **mer aktiv og systematisk bruk av Eldrerådet**, både sentralt og i bydelene, når det kommer til utviklingen av retningslinjene. Dette er også viktig når det gjelder å **mer systematisk inkludere innspill fra Rådet for Innvandrersorganisasjoner**.

Det bør være **økt fokus** på å nå frem til individene som er **ufrivillig isolert**, ved å oppmuntre til nærmere samarbeid mellom andelsboliger og det lokale seniorsenteret eller lavterskel omsorgstjenester. Slike samarbeid kan også øke trykghetsfølelsen til eldre som bor i borettslag. For å kunne sikre kontinuitet og mer målrettede mål, kan det foreslås at Oslo kommune **utvikler nyttige og meningsfulle indikatorer som en del av en bredere monitorerings- og evalueringsordning**. Det er få eller ingen indikatorer på

nåværende tidspunkt. Det er vanskelig å måle økt livskvalitet, men **kvalitative indikatorer basert på Delphi-systemet** kan benyttes.

6.2 Tematiske anbefalinger

- **Uteområder og fysisk aktivitet:** Det å fortsette praksisen med sandsekker og brodder til sko, i tillegg til en mer omtenksum snørydding, er tiltak som gjør aktive liv mer mulig. I tillegg er dette forebyggende tiltak mot isolasjon, da mange eldre ufrivillig isoleres vinterstid på grunn av vær og føre. Snørydding som tar hensyn til mobilitetsscootere er også en viktig faktor, og et økt antall tilgjengelige, offentlige toaletter og benker er alltid velkomment. Det anbefales, for en mer samordnet politisk tilnærming, å fortsatt gå inn for å bruke aldersvennlige prinsipper i alle aspektene av byplanlegging.
- **Transport:** Aldersvennlig transport er et utmerket tillegg til de eksisterende kollektivsystemet som gjelder eldre mennesker, og det må bli et byomfattende transportalternativ. Med et mer positivt klimaavtrykk og med et innovativt og fremtidsrettet transportsystem, er det også tilrådd at Byrådsavdelingen for miljø og samferdsel i økende grad involveres i finansieringen av de aldersvennlige bussene. For at den aldersvennlige busses skal bli enda mer populær og tilgjengelig for den eldre befolkningen, kan et trinnfritt minibussalternativ være relevant.
- **Bolig:** Seniorsentrene sin rolle som et aktivitetssenter og rådgivere for de eldre fortsetter å være en viktig del av bydelenes lokalsamfunn som et knutepunkt for informasjon og ressurser, og bør prioriteres. Den innovative bruken av Pastor Fangens vei 22 Seniorhus som kombinerer senior- og studentboliger, bør være en inspirasjon til andre seniorsentre, og oppmuntre til bruk av flerbruksbygg mer generelt.
- **Samfunnsdeltakelse:** Å fortsette arbeidet med å forhindre sosial isolasjon er viktig, både for individet og for folkehelsen generelt. Aldersvennlig transport spiller en viktig rolle i dette, da det oppmuntrer til å sosialisere de eldre både på bussen og i lokalsamfunnet. Fokuset på brukermedvirkning er både innovativt og utmerket, men en mer strategisk og betimelig bruk av enkelte interessentgrupper kan være nødvendig. Dette gjelder særlig innvandrergupper og bruken av elderåd som representerer bydelene. Et større fokus på de ulike behovene til de ulike interessegrupper med tanke på forventninger til det å bli eldre er også et område som må adresseres. Når det gjelder ulike interessentgrupper er det viktig å huske på at de eldre er en heterogen gruppe, og initiativene bør gjenspeile denne virkeligheten.

- **Kommunikasjon og medvirkning:** Det er verdt å nevne en fortsatt forsiktig og betimelig bruk av digitale verktøy for kommunikasjons- og tjenesteformål. Det nåværende arbeidet kombinerer metoder og mediekkanaler, men det blir en økende grad av digital inndeling. Til tross for de gode eksemplene på teknologisk kunnskapsrike eldre, er digitalisering – og vil fortsatt være – avhengig av det menneskelige elementet, og det krever en endring i tenkemåte samt å overkomme frykten for å gjøre feil. Digitalisering er ikke et slutt punkt i seg selv, og er under stadig utvikling. Teknologi endres kontinuerlig, og løsninger som kan fungere i dag kan være utdaterte innen året er omme. Det å være oppmerksom på samfunnseffektene av digital ekskludering er viktig når tjenestetilbydere er utålmodige med hastigheten av digitalisering.

ISBN: 978-2-919795-37-6

ESPON 2020 – Mer informasjon
ESPON EGTC

4 rue Erasme, L-1468 Luxembourg - Grand Duchy of Luxembourg

Telefon: +352 20 600 280

E-post: info@espon.eu

www.espon.eu, Twitter, LinkedIn, YouTube

ESPON EGTC er Single Beneficiary av ESPON 2020 Cooperation Programme. Single Operation innen programmet gjennomføres av ESPON EGTC og medfinansieres av det europeiske regionale utviklingsfondet (ERDF), EUs medlemsstater og partnerlandene Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.